

Oslobađanje poslodavaca od obveze doprinosa na plaću

Sanja Rotim*

Za određene kategorije zaposlenika poslodavci su oslobođeni plaćanja doprinosa na plaću. Oslobođenje je uvijek utovano nizom kriterija koji su se u posljednjih nekoliko godina mijenjali. Autorica daje retrospektivu primjene ovoga instituta te pojašnjava njegovu aktualnu primjenu.

1. Uvod

Počevši od 1. siječnja 2009., stupanjem na snagu Zakona o doprinosima (NN, br. 84/08.), uvedena je olakšica za poslodavce u obliku oslobađanja od obveze doprinosa na plaću pri zapošljavanju novih radnika, kroz institut osobe koja se prvi puta zapošljava, pa se poslodavcima koji u slučaju sklapanja ugovora o radu, odnosno ugovora o stručnom osposobljavanju taj status osobe dokažu, navedena olakšica primjenjuje u trajanju do jedne godine od dana prvog zapošljavanja kod tog poslodavca. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima (NN, br. 115/16), koji je stupio na snagu 1. siječnja 2017. između ostalog, izmijenjene su i odredbe vezane uz status osobe koja se prvi puta zapošljava. Dokaz iz kojeg je vidljivo da je riječ o osobi koja se prvi puta zapošljava, službeni je podatak Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (u nastavku Zavod), koji na zahtjev poslodavca u svrhu dokazivanja navedenog statusa izdaje potvrdu. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima (NN, br. 143/14) počevši od 1. siječnja 2015. godine, u svrhu poticanja poslodavaca na zapošljavanje radnika mlađih od 30 godina, uveden je institut mlade osobe uz mogućnost oslobađanja poslodavca od obveze doprinosa na plaću kroz razdoblje do pet godina. Da bi se u skladu sa Zakonom o doprinosima (NN, br. NN 84/08, 152/08, 94/09, 18/11, 22/12, 144/12, 148/13, 41/14, 143/14, 115/16, 106/18. – na snazi od 1. siječnja 2019. godine; dalje u tekstu: ZOD), poslodavac oslobodio doprinosa na plaću, preduvjet stjecanja prava na navedene olakšice je prijava osobe koja se prvi puta zapošljava, odnosno mlade osobe u sustav mirovinskog osiguranja.

2. Institut osobe koja se prvi puta zapošljava

Kako bi se institut osobe koja se prvi puta zapošljava mogao bolje razumjeti (obzirom na česte nedoumice u praksi), osvrćemo se na kronologiju njegovih promjena, odnosno promjene zakonskih propisa. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima (NN, br. 22/12., koji je stupio na snagu 1. ožujka 2012.) člankom 1., izmijenjena je prvobitna odredba članka 7. točke 35., koja je osobu koja se prvi puta zapošljava definirala kao fizičku osobu koju

poslodavac, po osnovi ugovora o radu, odnosno ugovora o stručnom osposobljavanju prijavljuje na obvezno mirovinsko osiguranje i obvezno zdravstveno osiguranje te do dana početka osiguranja **po toj osnovi** nema evidentiran staž u mirovinskom osiguranju. Za razliku od prvobitne odredbe članka 7. točke 35. prema izmijenjenoj odredbi Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima koji je bio na snazi od 1. siječnja 2015., osoba koja se prvi puta zapošljava definirana je kao fizička osoba koju poslodavac, po osnovi ugovora o radu, odnosno ugovora o stručnom osposobljavanju za rad, prijavljuje na **obvezno mirovinsko osiguranje** i obvezno zdravstveno osiguranje, te **do dana početka osiguranja nema evidentiran staž u mirovinskom osiguranju**, osim po osnovi roditelja koji obavlja roditeljske dužnosti, niti je staž mirovinskog osiguranja ostvario kod inozemnog nositelja obveznog mirovinskog osiguranja. Iz izmijenjene odredbe navedenog članka kojom su brisane riječi „po toj osnovi“ (tj. po osnovi ugovora o radu, odnosno ugovora o stručnom osposobljavanju), proizlazi da se pod osobom koja se prvi puta zapošljava razumijevala osoba koja do dana početka osiguranja nije imala evidentiran staž u mirovinskom **po bilo kojoj osnovi obveznog osiguranja** (a ne kao do tada samo po osnovi ugovora o radu, odnosno ugovora o stručnom osposobljavanju), te da se isto iznimno nije odnosilo na staž evidentiran u mirovinskom osiguranju po osnovi roditelja koji obavlja roditeljske dužnosti. Sukladno odredbama Zakona o mirovinskom osiguranju (NN, br. 157/13 – 119/22; dalje u tekstu: ZOMO) obveza na osiguranje postoji u slučaju sljedećih osnova osiguranja (tablica 1.), a time i obveza doprinosa prema odredbama ZOD-a.

* Sanja Rotim, dipl. oec., HEP d.d., Sektor za ljudske potencijale, Služba za radno pravo i kadrovske poslove, Zagreb

Tablica 1.

Osnova obveznog osiguranja	ZOMO	ZOD
1. radnika, službenika i namještenika i s njima, prema posebnim propisima izjednačenih osoba, zaposlenih na području RH	(čl. 9. st. 1. toč. 1.)	(čl. 9. st. 1. toč. 1.)
2. osoba izabраниh ili imenovanih na dužnost u tijelima javne vlasti, jedinicama lokalne samouprave i područne (regionalne) samouprave; ako za taj rad primaju plaću	(čl. 9. st. 1. toč. 2.)	(čl. 9. st. 1. toč. 2.)
3. osoba koja se stručno osposobljava za rad prema posebnim propisima (ZOPZ)	(čl. 9. st. 1. toč. 3.)	(čl. 9. st. 1. toč. 4.)
5. osoba zaposlenih kod inozemnih organizacija sa sjedištem u RH koje ne uživaju diplomatski imunitet (strano predstavništvo, međunarod. organizacija i ustanova), kod inozemnih fizičkih osoba s prebivalištem ili sjedištem u RH, ili kod diplomatskih misija i konzularnih ureda strane države te međunarod. org. ili predstavništva sa sjedištem u RH koje uživaju dipl. imunitet, ili u osobnoj službi kod stranih državljana, ako uredbama EU o koordinaciji sustava soc. sigurnosti ili međ. ug. o soc. sig. nije drukčije određeno	(čl. 9. st. 1. toč. 4.)	(čl. 9. st. 1. toč. 1.)
6. državljana trećih zemalja i osoba bez državljanstva zaposlenim na državnom području RH, ako pravnim propisima EU o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti ili međunarodnim ugovorom o socijalnom osiguranju nije drukčije određeno	(čl. 9. st. 1. toč. 5.)	(čl. 9. st. 1. toč. 1.)
7. izaslanih radnika koji za poslodavca sa sjedištem u RH obavljaju poslove u drugoj državi te osoba na radu u diplomatskoj misiji ili konzularnom uredu RH u inozemstvu	(čl. 9. st. 1. toč. 6.)	(čl. 9. st. 1. toč. 3.)
8. sezonskih radnika u poljoprivredi, prema Zakonu o tržištu rada	(čl. 9. st. 1. toč. 7.)	
9. nezaposlenih osoba obvezno osiguranih pod uvjetima i u trajanju utvrđenim propisima o zapošljavanju	(čl. 9. st. 2.)	(čl. 9. st. 1. toč. 5.)
10. osoba koje pružaju pomoć i njegu HRVI iz Domovinskog rata i koja za taj rad prima naknadu prema posebnim propisima	(čl. 9. st. 3.)	(čl. 9. st. 1. toč. 6.)
11. osoba koje su zaposlene kod poslodavca sa sjedištem u državi članici u kojoj se primjenjuju uredbe EU o koordinaciji sustava soc. sigurnosti, a u RH nema registrirano trgovačko društvo ili podružnicu i na koje se u skladu s pravnim propisima EU o koordinaciji sustava soc. sigurnosti primjenjuje zakonodavstvo RH.	(čl. 9. st. 4.)	(čl. 9. st. 1. toč. 1.)
12. Obrtnika i trgovaca pojedinaca, upisanih u odgovarajući registar	(čl. 10. toč. 1.)	(čl. 9. st. 1. toč. 9.)
13. Osoba koje u skladu s posebnim prop., samostalno obavljaju prof. djelatnost kao što su odvjetnici, privatni zdravstveni radnici, umjetnici, novinari, odgajatelji, lektori, prevoditelji, primalje, predstavnici obiteljskog doma, fizička osoba koja samostalno kao prof. djelat. obavlja poslove savjetovališta i usluga pomoći i njege u kući i dr.	(čl. 10. toč. 2.)	(čl. 9. st. 1. toč. 10.)
14. Vrhunskih športaša, ako nisu osigurani po drugoj osnovi	(čl. 10. toč. 3.)	(čl. 9. st. 1. toč. 11.)
15. Osoba koje su po osnovi obavljanja samostalne djelatnosti poljoprivrede i šumarstva obveznici poreza na dohodak ili poreza na dobit	(čl. 10. toč. 4.) Čl. 175. st. 1. – ako su korisnici mirovine nisu obvezni na osiguranje (iznimka invalidska zbog prof. nesp. / djelomičnog gubitka radne sposob.)	(čl. 9. st. 1. toč. 12.)
16. osoba koje obavljaju djelatnost za čije obavljanje nije propisano izdavanje odobrenja ili registracije, ali imaju obilježje samostalnosti, trajnosti i s namjerom stvaranja izvora dohotka ili dobiti i po osnovi obavljanja tih djelatnosti su obveznici poreza na dohodak ili poreza na dobit, ako nisu obvezno osigurane po drugoj osnovi	(čl. 10. toč. 5.) Čl. 175. st. 1. – ako su korisnici mirovine nisu obvezni na osiguranje (iznimka invalidska zbog prof. nesp. / djelomičnog gubitka radne sposob.)	(čl. 9. st. 1. toč. 13.) – ostale samostalne djelatnosti (čl. 9. toč. 5. ZOD-a)
17. osobe koje obavljaju domaću radinost ili sporedno zanimanje prema Zakonu o obrtu, ako nisu obvezno osigurane po drugoj osnovi, ili ako nisu korisnici mirovine, osim korisnika invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti iz članka 39. stavka 3. ZOMO-a.	(čl. 10. toč. 6.) Čl. 175. st. 1. – ako su korisnici mirovine nisu obvezni na osiguranje (iznimka invalidska zbog prof. nesp. / djelomičnog gubitka radne sposob.)	(čl. 9. st. 1. toč. 31.)
18. osoba koje obavljaju poljoprivrednu i šumarsku djelatnost kao jedino ili glavno zanimanje, a upisane su u upisnik obiteljskih polj. gosp., odnosno u upisnik šumoposjednika u svojstvu nositelja ili člana obiteljskog polj. gosp., odnos. šumoposjednika i člana njegova obiteljskog domaćinstva	(čl. 11.) Čl. 175. st. 1. – ako su korisnici mirovine nisu obvezni na osiguranje (iznimka invalidska zbog prof. nesp. / djelomičnog gubitka radne sposob.)	(čl. 9. st. 1. toč. 14.)
19. Članova uprave i izvršnih direktora trgovačkih društava, likvidatora i upravitelja zadruge, ako nisu obvezno osigurani po drugoj osnovi	(čl. 12.)	(čl. 9. st. 1. toč. 15.)

Osnova obveznog osiguranja	ZOMO	ZOD
20. Svećenika i drugih vjerskih služb. vjerske zajednice, koja je upisana u evidenciju vjer. zajednica koju vodi ministarstvo nadležno za poslove uprave, ako nisu obvezno osigurani po drugoj osnovi	(čl. 13.)	(čl. 9. st. 1. toč. 16.)
21. Roditelja koji obavljaju roditeljske dužnosti u prvoj godini života djeteta, a nisu obvezno osigurani po drugoj osnovi, ako je dijete hrvatski državljanin i ako roditelj i dijete imaju prebivalište u RH.	(čl. 14.) – na osobni zahtjev	(čl. 9. st. 1. toč. 17.)
22. zaposleni u inozemstvu kod međ. org. i stranih poslodavaca, ako nisu obvezno osigurani prema inozemnim propisima na koje se odnosi međ. ug. o soc. osig., ili ako nisu obvezno osigurani prema uredbama EU o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti	(čl. 15. st. 1.) na – osobni zahtjev	(čl. 9. st. 1. toč. 18.)
23. osobe zaposlene u institucijama EU, ako nisu obvezno osigurane prema propisima EU.	(čl. 15. st. 2.) – na osobni zahtjev	(čl. 9. st. 1. toč. 18.)
24. osobe zaposlene na državnom području RH kod poslodavaca sa sjedištem u inozemstvu, koji nemaju registriranu podruž. u RH.	(čl. 15. st. 3.) – na osobni zahtjev	(čl. 9. st. 1. toč. 19.)
25. članovi posade broda u međ. plovidbi čiji je poslodavac, brodar ili kompanija domaća ili strana pravna osoba, ako uredbama EU o koordinaciji sustava soc. sigurnosti ili međ. ugovorom o socijalnom osiguranju nije drukčije određeno.	(čl. 16. st. 1.)	(čl. 9. st. 1. toč. 8.)
26. Osobe koje ostvaruju drugi dohodak prema prop. o porezu na dohodak na koji se plaća doprinos za mir. osig., prema prop. o dopr. za obvezna osiguranja.	(čl. 17.)	(čl. 9. st. 1. toč. 20.)

Izmjenama ZOD-a, koje su na snazi od 1. siječnja 2017. izmijenjena je definicija osobe koja se prvi puta zapošljava (čl. 7. st. 1. t. 31.), i to u pogledu staža osiguranja ostvarenog po osnovi drugog dohotka. Naime, prema odredbi članka 30. ZOMO-a **u staž osiguranja računa se i razdoblje u kojem su isplaćeni drugi dohoci za koje su plaćeni doprinosi prema članku 17. ZOMO-a** (prema kojem su obvezno osigurane osobe koje ostvaruju drugi dohodak prema propisima o porezu na dohodak na koji se plaća doprinos za mirovinsko osiguranje prema propisima o doprinosima za obvezna osiguranja). Za osobe koje ostvaruju **drugi dohodak** i nisu obuhvaćene obveznim osiguranjem po nekoj drugoj osnovi, već su mirovinskim osiguranjem u skladu s odredbom članka 17. ZOMO-a obuhvaćene isključivo po osnovi drugog dohotka, isplatiatelj primitka ne uspostavlja prijavu o početku osiguranja (obrazac M-1P/eM1P), već osiguranici **s danom uplate doprinosa za mirovinsko osiguranje stječu pravo da im se računa staž osiguranja prema visini ostvarenih primitaka** (o čemu se evidentiraju podaci u Banci podataka aktivnih osiguranika Zavoda – dalje u tekstu BPA) i navedene svote uzimaju se u obzir kod izračuna visine mirovine, odnosno kod određivanja vrijednosnih bodova. Isplatiatelj drugog dohotka, za koji je propisana obveza plaćanja doprinosa za mirovinsko osiguranje obavezan je uspostaviti JOPPD obrazac za svaki isplaćeni dohodak na koji je obračunat i plaćen doprinos za mirovinsko osiguranje, s podacima o osnovici na koju je obračunat mirovinski doprinos, te podacima o iznosu obračunatog i uplaćenog doprinosa.

Slijedom navedenog, u smislu navedenih odredaba ZOD-a i ZOMO-a, osobom koja se prvi puta zapošljava do 31. prosinca 2016. podrazumijevala se osoba koja u BPA nema uspostavljenu prijavu o početku osiguranja (obrazac M-1P/eM-1P) po bilo kojoj od osnova obveznog osiguranja, ako u Zavodu već ima evidentiran staž osiguranja kao osoba obvezno osigurana prema članku 17. ZOMO-a, na temelju ostvarenog drugog dohotka za koji su plaćeni doprinosi, sukladno odredbi članka 30. ZOMO-a. Međutim, prema posljednjim izmjenama odredbe članka 7. stavka 1. točke 31. ZOD-a, osobom koja se prvi put zapošljava smatra se fizička osoba koju poslodavac, po osnovi ugovora o radu,

odnosno ugovora o stručnom osposobljavanju za rad prijavljuje na obvezno mirovinsko osiguranje i obvezno zdravstveno osiguranje, **te do dana početka osiguranja nema evidentiran staž u mirovinskom osiguranju, odnosno ima evidentiran staž do osam dana (uključujući i osmi dan) po osnovi drugog dohotka**, osim po osnovi roditelja koji obavlja roditeljske dužnosti, niti je staž mirovinskog osiguranja ostvario kod inozemnog nositelja obveznoga mirovinskog osiguranja, osim fizičke osobe iz točke 54. istoga članka (mlade osobe). Dakle, novina se odnosi na staž osiguranja ostvaren po osnovi drugog dohotka, pa se tako **iznimno osiguranik koji u Zavodu ima evidentiran staž osiguranja samo po osnovi drugog dohotka u trajanju do 8 dana, tretira jednako kao i osiguranik za kojeg ne postoji evidentiran staž u mirovinskom osiguranju po navedenoj osnovi, što posljedično znači da će se u tom slučaju za osiguranika poslodavcu izdati potvrda o prvom zapošljavanju (POS-1). Što se tiče osiguranja po osnovi roditelja koji obavlja roditeljske dužnosti u prvoj godini života djeteta (članak 14. ZOMO-a) i nadalje ostaju iznimno isključeni iz kontrola na postojanje evidentiranog staža osiguranja u Zavodu.**

Prema odredbi članka 14. ZOMO-a, na osobni zahtjev obvezno se osigurava roditelj koji obavlja roditeljske dužnosti u prvoj godini života djeteta, a nije obvezno osiguran po drugoj osnovi, pod uvjetom da je dijete hrvatski državljanin i da roditelj i dijete imaju prebivalište u RH. Rođenjem sljedećeg djeteta, prije navršene prve godine života prethodnog djeteta, prestaje pravo na obvezno osiguranje po prethodno rođenom djetetu. Slijedom navedenog, ako prijavi na osiguranje uspostavljenoj po osnovi ugovora o radu, odnosno ugovora o stručnom osposobljavanju, prethodi samo prijava o početku osiguranja po osnovi roditelja koji obavlja roditeljske dužnosti (članak 14. ZOMO-a), prijava o početku osiguranja po osnovi ugovora o radu, odnosno ugovora o stručnom osposobljavanju smatra se prvom prijavom na mirovinsko osiguranje, pod uvjetom da osoba u razdoblju koje prethodi početku osiguranja (po osnovi ugovora o radu, odnosno ugovora o stručnom osposobljavanju), nema evidentiran staž osiguranja na temelju ostvarenog drugog dohotka, ili ima evidentiran staž

po osnovi drugog dohotka, ali najviše do osam dana. Takva osoba ima status osobe koja se prvi puta zapošljava, te se za nju poslodavac temeljem potvrde izdane od Zavoda (POS-1) oslobađa doprinosa na plaću.

2.1. Oslobođenje za osobu koja se prvi puta zapošljava

Sukladno odredbi članka 20. stavka 2. i 3. ZOD-a, obveznici doprinosa za osiguranika po osnovi radnog odnosa oslobađaju se iznimno od plaćanja doprinosa na plaću (doprinosa za zdravstveno osiguranje – 16,5%), u trajanju do jedne godine od dana zapošljavanja ako su po istoj osnovi prijavili na mirovinsko osiguranje prijavom o početku osiguranja (M-1P/eM-1P) osobu koja ima status osobe koja se prvi puta zapošljava. Tako se poslodavac i za osobu za koju dokaže status osobe koja se prvi put zapošljava, za osiguranika po osnovi stručnog osposobljavanja za rad bez zasnivanja radnog odnosa sukladno odredbi članka 43. stavka 1. ZOD-a, oslobađa doprinosa za zdravstveno osiguranje (16,5%), na način da se doprinosi obračunavaju prema mjesečnoj osnovici iz članka 44. ZOD-a (umnožak iznosa prosječne plaće i koeficijenta 0,38): doprinos za mirovinsko osiguranje – 20% I stup ili 15% II stup, te doprinos za mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje, za osiguranika tog osiguranja – 5%. Prema odredbi članka 16. stavka 5., članka 26. stavka 5., te članka 31. stavka 4. Pravilnika o doprinosima (NN, br. 2/09 do 01/19; dalje u tekstu: POD), za osobu koja se prvi put zaposlila, a za vrijeme trajanja prve godine zaposlenja: ostvaruje pravo iz obveznog zdravstvenog osiguranja na naknadu plaće na teret državnog proračuna ili joj radni odnos miruje radi dragovoljnog služenja vojnog roka u oružanim snagama RH, **produžuje se tijekom prve godine zaposlenja kod istog poslodavca, razmjerno broju dana za koje je ostvareno pravo na naknadu plaće odnosno u kojima je radni odnos mirovao.** Također, prema odredbi 16. stavka 6., članka 26. stavka 6., te članka 31. stavka 5. POD-a, u slučaju kada osoba koja se prvi put zapošljava, zbog provedenog spajanja, pripajanja ili dugih oblika **reorganizacije dosadašnjeg poslodavca** nastavlja raditi kod novog poslodavca, ta osoba **zadržava status osobe koja se prvi put zapošljava** pod uvjetom da je novi poslodavac u cijelosti preuzeo sve obveze iz ugovora o radu s dosadašnjim poslodavcem, te da se razdoblje osiguranja po osnovi rada kod novog poslodavca neposredno nastavlja na razdoblje osiguranja po osnovi rada kod dosadašnjeg poslodavca. Da bi se poslodavac mogao osloboditi od doprinosa na plaću za osobu koja se prvi puta zapošljava, sukladno odredbi članka 16. stavka 3. (za osobu u radnom odnosu), članka 26. stavka 3. (za izaslanu osobu), te članka 31. stavka 2. (za osobu na stručnom osposobljavanju) POD-a, dužan je o tome statusu osigurati dokaz. Dokaz je ispis službenih podataka Zavoda o statusu osiguranika iz kojega je vidljivo da je riječ o osobi koja do početka osiguranja po prijavi tog poslodavca, nema evidentiran staž u mirovinskom osiguranju po bilo kojoj osnovi, uz izuzetak roditelja koji obavlja roditeljske dužnosti. **Zato poslodavac u navedenu svrhu treba od Zavoda zatražiti ispis službenih podataka o statusu osiguranika (obrazac POS-1)** iz kojeg će biti vidljivo da je riječ o osobi koja do početka

osiguranja po prijavi tog poslodavca, nema evidentiran staž u mirovinskom osiguranju sukladno odredbi članka 7. stavka 1. točke 31. ZOD-a. U slučaju kada je osoba koja se **prvi put zapošljava stranac**, poslodavac je dužan o tome osigurati dokaz – pisanu ispravu nositelja obveznog mirovinskog osiguranja države stranca izdanu u skladu s međudržavnim ugovorom o socijalnom osiguranju iz koje je vidljivo da je riječ o osobi koja do početka osiguranja po prijavi tog poslodavca, nema evidentiran staž u obveznom mirovinskom osiguranju (članak 31. stavak 3. POD-a).

2.2. Postupak u Zavodu

Ovlaštena osoba Zavoda prilikom izdavanja potvrde (obrazac POS-1) na zahtjev poslodavca u svrhu dokazivanja statusa osobe koja se prvi puta zapošljava, obvezno prethodno provjerava:

- da li osoba u razdoblju koje prethodi prijavi o početku osiguranja kod tog poslodavca ima evidentiran staž osiguranja po bilo kojoj osnovi obveznog osiguranja (uz iznimku roditelja koji obavlja roditeljske dužnosti do godine dana djeteta), pa tako i staž osiguranja na temelju ostvarenog drugog dohotka više od osam dana. Ako ima, navedena osoba ne smatra se osobom koja se prvi puta zapošljava, te se u tom slučaju poslodavcu ne može izdati potvrda POS-1.
- da li prijavi o početku osiguranja uspostavljenoj od tog poslodavca po osnovi ugovora o radu, odnosno ugovora o stručnom osposobljavanju, neposredno prethodi samo prijava osiguranja po osnovi roditelja koji obavlja roditeljske dužnosti. U tom slučaju se, pod uvjetom da osoba u razdoblju koje prethodi prijavi na osiguranje nema evidentiran staž osiguranja niti po jednoj osnovi obveznog osiguranja, kao ni po osnovi ostvarenog drugog dohotka više od osam dana, prijava na osiguranje smatra prvom prijavom, te se navedena osoba smatra osobom koja se prvi puta zapošljava i u tom slučaju se poslodavcu može izdati potvrda POS-1.
- da li je u pitanju mlada osoba sukladno odredbi članka 7. točke 54. ZOD-a.

Prema članku 7. točki 31. definirana je osoba koja se prvi puta zapošljava, uz navođenje da se **navedena odredba ne odnosi na osiguranika mladu osobu** iz članka 7. točke 54. ZOD-a.

2.2.1. Uspostava prijave osiguranja za osobu koja se prvi puta zapošljava

U skladu s odredbama Pravilnika o vođenju matične evidencije Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (NN, br. 159/13, 22/15., 57/15, 125/15, 19/17, 22/19 i 145/20.; dalje u tekstu: Pravilnik), svojstvo osiguranika u sustavu mirovinskog osiguranja stječe se uspostavom prijave na mirovinsko osiguranje, koju je poslodavac kao obveznik uspostave prijave obvezan uspostaviti putem tiskanice ili e-prijave propisane Pravilnikom, a koje se evidentiraju u matičnoj evidenciji Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (dalje u tekstu: Zavod). Da bi poslodavac mogao ostvariti olakšicu oslobađanja od doprinosa na plaću

za osobu sa statusom osobe koja se prvi puta zapošljava, prethodno mora Zavodu, u skladu s odredbama Pravilnika, pri uspostavi prijave o početku osiguranja (tiskanica M-1P, obrazac eM-1P) priložiti potvrdu POS-1. U slučaju promjene podataka po osnovi tako uspostavljene prijave osiguranja obvezno uspostavlja prijavu o promjeni podataka (tiskanica M-3P, obrazac eM-3P).

3. Tko se smatra mladom osobom?

Mladom osobom, u skladu s odredbom članka 7. stavka 1. točke 54. ZOD-a, smatra se fizička osoba koju poslodavac po osnovi ugovora o radu sklopljenim na neodređeno vrijeme prijavljuje na obvezno mirovinsko osiguranje i obvezno zdravstveno osiguranje te do dana početka osiguranja ima manje od 30 godina života, a do dana sklapanja ugovora o radu nije imala prethodno sklopljen ugovor o radu na neodređeno vrijeme s istim poslodavcem. Dakle, mladom osobom smatra se i osoba koja na dan početka rada (u skladu s ugovorom) nije navršila 30 godina života. Tako se npr. osoba koja je na datum kada stječe svojstvo osiguranika po osnovi radnog odnosa navršila 29 godina, 11 mjeseci i 29 dana života smatra mladom osobom, a korištenje olakšice počinje od prvog dana rada sukladno sklopljenom ugovoru o radu i traje narednih pet godina. Dakle, navedena osnova osiguranja računa se protekom roka od pet godina.

3.1. Prijava mlade osobe u sustav mirovinskog osiguranja

U skladu s odredbama Pravilnika, a na temelju sklopljenog ugovora o radu na neodređeno vrijeme s mladom osobom poslodavac je Zavodu obvezan uspostaviti prijavu o početku osiguranja (tiskanica M-1P, obrazac eM-1P), te u slučaju promjene podataka po osnovi tako uspostavljene prijave osiguranja obvezno uspostavlja prijavu o promjeni podataka (tiskanica M-3P, obrazac eM-3P) te za prestanak svojstva osiguranika mlade osobe prijavu o prestanku osiguranja (tiskanica M-2P, obrazac eM-2P). Za prijavu mlade osobe u Zavodu Pravilnikom je propisana posebna osnova osiguranja, koju je na obrascu eM-1P moguće odabrati (Radni odnos osobe mlađe od 30 godina prema Zakonu o doprinosima), odnosno ako poslodavac zapošljava mladu osobu izaslanog radnika (Izaslani radnik – osoba mlađa od 30 godina prema Zakonu o doprinosima). Ako poslodavac naknadno uvidi da nije prijavio osobu po toj osnovi, tada može retroaktivno prijavom o promjeni podataka M3P/eM-3P promijeniti prijavu (s datumom prijave radnika u radni odnos). Slijedom navedenog, da bi se u sustavu mirovinskog osiguranja mogla provesti uspostavljena prijava mlade osobe, moraju biti ispunjeni određeni uvjeti:

- na dan početka rada radnik mora biti mlađi od trideset godina (kontrola datuma stjecanja svojstva osiguranika i datuma rođenja),
- radnik se zapošljava na neodređeno vrijeme (puno ili nepuno radno vrijeme) te se automatski kontrolira i uvjetuje nepostojanje prijave po osnovi radnog odnosa na neodređeno vrijeme uspostavljene od strane istog poslodavca u razdoblju koje prethodi prijavljenom datumu stjecanja svojstva osiguranika mlade osobe.

Da bi se prijava mlade osobe provela kroz sustav mirovinskog osiguranja i ažurirala u baze Zavoda navedeni uvjeti moraju biti kumulativno zadovoljeni, u protivnom će se zaprimanje prijave u Zavodu odbiti. Potrebno je naglasiti da u slučaju ako je poslodavac već ranije s osobom mlađom od 30 godina sklopio ugovor o radu na određeno vrijeme ili ugovor o radu o stručnom osposobljavanju bez zasnivanja radnog odnosa, pa želi s istom osobom sklopiti ugovor o radu na neodređeno vrijeme i prijaviti je kao mladu osobu, u prvom slučaju uspostavlja prijavu o promjeni M-3P/eM-3P s podatkom sklapanja ugovora o radu na neodređeno vrijeme i datumom promjene, a u drugom slučaju prijavu o promjeni M-3P/eM-3P s podatkom nove osnove osiguranja – radni odnos mlade osobe, s datumom promjene i podatkom sklapanja ugovora o radu na neodređeno vrijeme s datumom promjene.

3.2. Oslobođenje od doprinosa na plaću za mladu osobu

Sukladno odredbama ZOD-a poslodavac koji s mladom osobom sklopi ugovor o radu na neodređeno vrijeme kroz razdoblje do pet godina oslobađa se doprinosa na plaću. Preduvjet stjecanja prava na navedenu olakšicu je prijava mlade osobe u sustav mirovinskog osiguranja. Tako je poslodavac koji s mladom osobom sklopi ugovor o radu na neodređeno vrijeme kroz razdoblje do pet godina dužan obračunavati samo doprinose iz osnovice i to: doprinos za mirovinsko osiguranje – po stopi od 20 % (I stup), odnosno po stopi od 15 % za osiguranika mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje (II stup), te doprinos za mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje (za osiguranika tog osiguranja) – po stopi od 5%. Prema tome, s obzirom na oslobođenje od doprinosa na plaću, u navedenom razdoblju do pet godina ne postoji obveza obračunavanja i plaćanja doprinosa za zdravstveno osiguranje po stopi od 16,5 %.

3.3. Posebnosti vezane uz olakšicu za mladu osobu

Posebnosti u slučaju olakšica za mladu osobu propisane su člankom 16. a POD-a. Tako u slučaju kada mlada osoba zbog provedenog spajanja, pripajanja ili dugih oblika reorganizacije dosadašnjeg poslodavca nastavlja raditi kod novog poslodavca, ta osoba zadržava status mlade osobe pod uvjetom da je novi poslodavac u cijelosti preuzeo sve obveze iz ugovora o radu s dosadašnjim poslodavcem te da se razdoblje osiguranja po osnovi rada kod novog poslodavca neposredno nastavlja na razdoblje osiguranja po osnovi rada kod dosadašnjeg poslodavca. Novi poslodavac može koristiti olakšicu nastavno, u obliku neobračunavanja doprinosa na osnovicu, do isteka razdoblja od pet godina računajući od prvog dana korištenja olakšice kod prvog poslodavca.

U slučaju mlade osobe kojoj se pet godina od dana sklapanja ugovora o radu na neodređeno vrijeme navršava tijekom mjeseca doprinosi se obračunavaju odvojeno i to za razdoblje u kojemu ima status mlade osobe bez doprinosa za zdravstveno osiguranje, a za razdoblje u kojemu nema status mlade osobe, doprinosi se obračunavaju bez olakšice.

Također, ako dva poslodavca obavljaju djelatnost u supoduzetništvu ili se smatraju povezanim osobama u smislu odredbi propisa koji uređuju porez na dobit, a jedan od tih poslodavaca sklopi ugovor o radu na neodređeno vrijeme s mladom osobom, koja je prethodno bila u radnom odnosu kod poslodavca supoduzetnika, odnosno povezane osobe i za koju je taj poslodavac već koristio olakšicu zbog zapošljavanja mlade osobe, novi poslodavac (supoduzetnik ili povezana osoba) može koristiti olakšicu nastavno, u obliku neobračunavanja doprinosa na osnovicu, do isteka razdoblja od pet godina računajući od prvog dana korištenja olakšice kod prvog poslodavca.

Poslodavac može u određenim slučajevima produžiti razdoblje korištenja oslobođenja od plaćanja doprinosa na plaću (čl. 16.a st. 4. POD-a), i to: za mladu osobu koja za vrijeme trajanja pet godina zaposlenja ostvaruje pravo iz obveznog zdravstvenog osiguranja na naknadu plaće na teret državnog proračuna ili joj radni odnos miruje radi dragovoljnog služenja vojnog roka u oružanim snagama Republike Hrvatske, u kojim slučajevima se produžuje tijekom pet godina zaposlenja kod istog poslodavca, razmjerno broju dana za koje je ostvarivala pravo na naknadu plaće odnosno u kojima je radni odnos mirovao. Naknade koje isplaćuje Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje na teret državnog proračuna su npr. naknade za vrijeme roditeljskog dopusta. Međutim, naknade za vrijeme bolovanja od 43. dana privremene nesposobnosti za rad, komplikacija u trudnoći, roditeljskog dopusta, se isplaćuju na teret sredstava HZZO-a pa iz navedene odredbe čl. 16.a POD-a proizlazi da vrijeme ostvarivanja naknade na teret HZZO-a ne bi produžilo razdoblje korištenja oslobođenja od plaćanja doprinosa na plaću.

Vežano uz korištenje neplaćenog dopusta od strane mlade osobe, a za koje vrijeme je poslodavac odjavio osobu s mirovinskog osiguranja (pri čemu radni odnos nije prekinut, ali sva prava i obveze iz radnog odnosa miruju),

poslodavac nakon prestanka korištenja neplaćenog dopusta radnika, ima pravo nastaviti korištenje oslobođenja od plaćanja doprinosa na plaću pri čemu razdoblje korištenja neplaćenog dopusta ne produžuje razdoblje korištenja oslobođenja.

4. Oslobođenje prema Zakonu o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji

Iznimno od odredbi ZOD-a, sukladno odredbi članka 106. Zakona o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji (N.N, br. 121/17, 98/19 i 84/21- na snazi od 31.7.2021. godine.), kojom se propisuje fiskalna olakšica za zapošljavanje, za osiguranika djetete smrtno stradalog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata ili djetete nestalog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata starije od 29 godina kojeg poslodavac na osnovi ugovora o radu sklopljenog na neodređeno vrijeme prijavljuje na obvezno mirovinsko osiguranje i obvezno zdravstveno osiguranje, a prema mjesečnoj osnovici iz članka 21. ZOD-a (plaća određena prema ugovoru o radu, pravilniku o radu, kolektivnom ugovoru ili posebnim propisom) obračunavaju se doprinosi iz osnovice, i to: doprinos za mirovinsko osiguranje (15%) i doprinos za mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje (za osiguranika tog osiguranja) (5%). U slučaju zapošljavanja navedenih osoba ne postoji obveza obračunavanja i plaćanja doprinosa na osnovicu (doprinosa za zdravstveno osiguranje (16,5%) i to u trajanju do pet godina. Dakle, poslodavci koji sklope ugovor o radu na neodređeno vrijeme s osobom koja je djetete smrtno stradalog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata ili djetete nestalog hrvatskog branitelja i starije od 29 godina, oslobođeni su obveze doprinosa na plaću za te osobe u trajanju do 5 godina. Navedeno pravo na oslobođenje odnosi se na sve osobe koje do dana sklapanja ugovora o radu nisu imale prethodno sklopljen ugovor o radu na neodređeno vrijeme s istim poslodavcem.

DJELOVANJE CENTRA

tim4pin

MOŽETE PRATITI NA

WWW.TIM4PIN.HR

